

RÓZSA UJSÁG.

Szerkeszti és kiadja :

Dr. KAUFMANN ERNŐ

*Pécs-Szabolcsan,
Baranyában.*

Rózsatenyésztők és rózsakedvelők
szakközlönye.

Előfizetési ára, postán
küldve :

Egy évre 2 frt.

Fél évre . 1 „

Évenként 10 szám.

Mindennemü postai küldemény a szerkesztő czime alatt adandó fel.

I. évfolyam.

Szeptember 1887.

4. szám.

A RÓZSATŐ TALAJÁNAK JAVITÁSA.

(Befejezés.)

A friss marhatrágyán kívül a rózsatalaj még más természetes trágyaanyagokkal is javítható ; ilyen például a baromfitrágya, mely tudvalevőleg rendkívül gazdag légenytartalmú anyagokban, s ott, hol a baromfi nagyobb mennyiségben, de különösen ólakban tenyésztetik, elegendő mennyiségben lévén nyerhető, igen czélszerűen alkalmazható. Elkészítése és felhasználása éppen úgy történik, mint azt a friss marhatrágyával tesszük, csakhogy belőle ugyanannyi vízre csupán fél annyi veendő.

A sertéstrágya friss öntelék alakjában, különösen lazább homokos talajnál szintén jó eredményyel használható, míg a ló- és birkatrágya, a hatóanyagok csekélyebb tartalmánál fogva alig jöhet számításba.

Meg kell még e helyen a trágyadombok és istálócsorgák kiforrt és valamely gödörben felfogott termékeiről, a trágyaléről is emlékeznünk ; — igaz ugyan, hogy az ily trágyalé igen sokat veszít értékéből az erjedés alatt elszállt gázok hiánya miatt, azonban annál gazdagabb salétromban és ammónia-sókban s éppen ezen okból nem megvetendő trágyaanyagot képez, kivált ha a nap huzamosabb időn át sütötte. Az ily trágyalé, kétannyi vízzel keverve nehéz, sovány agyagos talajnál igen jó szolgálatot tesz.

Ha most az egyes felsorolt természetes trágyaanyagok értékét tekintetbe vesszük, úgy az elsőséget bizonyára a friss marhatrágyának kell adnunk, még pedig nemcsak vegyi értékénél fogva, hanem azon fontos körülmény folytán is, hogy: 1-ször könnyen beszerezhető a kívánt mennyiségben, 2-szor kezelése igen egyszerű s utálatosnak egyáltalán nem mondható, 3-szor nincsen mellette a környezet a többi trágyáknál elkerülhetetlen bűz hatásának kitéve.

A rózsatőnél használt trágyanemek második csoportja, vagyis a mesterséges trágyaanyagok, a szabadban művelt rózsatőknel csak másodrendű szerepet játszanak. Ezek közé első sorban, különösen a Németországban gyártott száraz, porlasztott marhavér tartozik. A vérpor egyike a leghatalmasabb trágyaszereknek; rendkívül nagy mennyiségben tartalmaz légenytsé mellett ásványi sókban is meglehetősen gazdag, minél fogva valamennyi trágyaanyagok fölött áll; mint száraz por, ha készítése szabályszerűleg történt, semmiféle kellemetlen szagot sem terjeszt, kezelése és eltartása a képzelhető legegyszerűbb, csak hogy aránylag igen drága. — Nagy előnnyel alkalmazható a vérpor különösen az edénytenyésztésnél, midőn a tömb felső rétegeit jó mélyen lekotorva, vérporral kevert laza földdel pótoljuk. Az edényrózsák ily trágyázás mellett kitűnően diszlenek, lombozatuk sajátos telített sötét színezetet nyersámi fő, a trágya kimerülése a vér beszáritott alkatrészeinek lassú felbomlása által csak hosszabb idő múltán következik be. Egyetlen hátránya a vértrágyának ilyenkor abban rejlik, hogy a begyökerezés az edénynek felső felében sokkal erősebb szokott lenni, mint az aljában s így az elkerülhetetlen fejföld-ujítás a gyökérzet megsértése nélkül lehetetlenné válik, pedig a tömb felső rétegének koronkinti megujítása, vagyis fejelése, az edénytenyésztésnek egyik főbb mozzanatát képezi. Kivételt képeznek itt természetesen az évenként csak egyszer hajtatni szokott edényrózsák, mivel ezek minden hajtás után nyugalomba tételnek, újbóli hajtásuk előtt pedig mindig átültetve lesznek. A szabadban tenyésztett rózsáknál a vértrágya kora tavasszal a földbe kapáltatik, hol lassan felbomolva, tápláló részei az eső által a mélységbe mosatnak. Igen célszerű a vérport a törzstől 10—15 centim. távolságban szélesebb,

20—25 centim. területen körben elhinteni s azután bekapálni, mire a föld e területen időközönként szorgalmasan feltöressék, hogy az eső jól behatolhasson a trágyázott talajba. Az adagolás mennyisége a talaj minőségétől függ; nehéz agyagos és soványabb, vagy pedig laza, homokos, szintén sovány földnél 60—80 gramm vérpor vehető egy tőre, míg laza, de kövérebb talajnál 40—50 gramm is elegendő, az edényrőzsáknál azonban egy edényre a nagyság szerint csak 6—10 grammot szabad venni.

A mesterséges trágyaanyagok közé az északi vidékekről behozott guano is számítatik, nálunk azonban magas ára miatt csak igen kivételesen, a rózsászatban pedig egyáltalán nem használtatik.

Vége az esztergályosoknál és fésűgyárosoknál lehullott szarú- és csonthulladékok érdemelnek némi felemlítést. Ezen anyagok megőrölve, durva, nem ritkán igen bűzös por alakjában hozatnak a kereskedésbe; miután alkalmazásmódját ez anyagnak már leirtuk, (1. szám, 11. oldal.) további ismertetése éppen úgy fölöslegessé válik, mint a már szintén felemlített vegyi trágyasóé. (2. szám, 30. lap.)

Most még azon kérdés marad hátra, hogy: mely időszakban és milyen mennyiségben alkalmazzuk az egyes, most már ismeretes trágyaszereket?

Említettük már, hogy a szabadban művelt rózsató talajának javítására legjobb a friss marhatrágyából készült öntelék; — ezzel az első trágyázást azonnal foganatosíthatjuk, a mint tavasszal rózsáink hajtani kezdenek, még pedig minden aggodalom nélkül jó bőven, egy tőre $\frac{1}{3}$ locsolóval, vagyis 3—4 literrel véve. Junius második felében, az első elvirágzás után, még egy második trágyázást eszközölhetünk, de csak 2—2 $\frac{1}{2}$ liternyit véve hasonló öntelékből, míg a harmadik trágyázás augusztus végén ugyanannyival végeztessék. Ugyanezen időszakokban kell a többi, természetes trágyaanyagokból készült önteléket is alkalmazni, de csak akkor, ha friss marhatrágyára egyáltalán nem tudnánk szert tenni, míg a vérpor, szabadon álló rózsáknál évenként egyszer, április közepén alkalmazandó. A trágyaöntelékek elkészítése s alkalmazása már

említett s most még csak az edényrósák trágyázásáról kell szólnunk.

Az edényben álló, de nem hajtásra használt rózsáknál akkor, ha azok nem a virágházban, hanem a szabadban besülyesztve műveltetnek, a vérporos fejföld akkor alkalmaztassék, midőn azok a szabadba vitetnek, tehát április elején vagy közepén, míg a nyár folyamában, nevezetesen augusztus elején, még egyszer vegyi trágyasóval öntözendők meg. A hajtató edényrósák trágyázása részint csont- és szarúporból készült öntelékkel, részint vegyi trágyasóval, a hajtás elején és közepén szokott történni, bár ezeknél a beültetés alkalmával vérpor is keverhető az edényföldbe, midőn ilyenkor további trágyázásra az egész hajtás alatt nincsen többé szükség.

Ezek tehát azon fontos mozzanatok, melyek a rózsá talajának javításánál úgy a szabadban, mint az edénytenyésztésnél követendők ; azon rózsász pedig, ki kedveltjeinek ezen az uton megadja a kellő táplálékot, az eredménybe fektetett reményében nem fog sohasem csalatkozni.

A rózsák kétalakuságáról.

Kétalakuságnak, köznyelven természetjátéknak, (Dimorphismus, Sport, Accident), a rózsászatban azon természeti tüneményt szoktuk nevezni, midőn valamely adott rózsatőn egy ág, az anyató sajátosságaitól egyik másik irányban elüt s tovább nemesítve ezen elütő sajátosságát vagy állandóan megtartja, vagy pedig a folytatólagos nemesítéseknél egészben, vagy részben, visszamegy az eredeti fajba. Ennél fogva a kétalakuság vagy állandó (fix), vagy pedig mulékony (evanescent).

De nemesak egy hajtás térhet el némi sajátosságában az anyatótól, hanem valamely fajról vett nemes szemből is létrejöhet az anyafajtól elütő alak, midőn a csemete természetesen minden részében képviselni fogja az új alakot ; — az első esetben a kétalakuság függetlennek, az utóbbiban viszonylagosnak nevezetik. Ezen látszólag viszás megjelölés onnét származik, hogy míg az eredeti faj ágáról kihajtott új alak semmiféle nevezetesebb befolyásra nem vezethető vissza, addig az átnemesített szemre esetleg az alany, vagy egyéb, előttünk ismeretlen viszonyok lehetnek befolyással.

Lényegében a kétalakuság teljesen különbözik a válfajképző

déstől, mert míg az elsőnél az új alak valamely faj egyik másik sajátosságának átalakulásával magáról az eredeti töről, az eredeti szemből képződik, addig az utóbbinál ez átalakulás mindenkor a magtenyésztésre vihető vissza s míg a kétalakuság új alakja igen gyakran visszamegy az eredeti fajba, addig a válfaj föltétlenül megtartja új sajátosságait.

Ezen utóbbi növénytani tételből a rózsász azonnal láthatja, hogy újdonságok tenyésztése csakis ezen két úton lehetséges, de miután a kétalakuság okairól s keletkezési viszonyairól mai napig mitsem tudunk, úgy kénytelenek vagyunk ezen kényelmes újdonságnyerési módról egyelőre lemondani s az újdonságokat keresztezések által a hosszadalmas magtermelés útján létrehozni.

A dimorphismus a rózsászatban meglehetősen ritka tünet s ha tekintetbe vesszük, hogy egyrészt sok esetben, de különösen nagyobb rózsatelepeken észre sem vétetve, a dimorph ág lenyesetik, másrészt pedig, hogy az ápolás alá vett új alakok igen gyakran visszamennek az eredeti alakba, világos lesz előttünk azonnal az ily sportoknak oly feltűnőleg csekély száma.

A jelenség, különösen nagyobb rózsatelepeken általában igen csekély feltűnést okoz s abban nyilvánul, hogy egy rózsatőn pl. egy hajtás törtet elő, melynek lombozata, virága, vagy maga a hajtás is, növéseben, alakjában, színében stb., az anyató sajátosságaitól eltérőleg új sajátosságot vesz fel. Ezen átalakulás azonban rendesen az anyató sajátosságainak csak egyikét illeti, így pl. a Climbing Jules Margottin Rem. (Cranston, 1874) a régi remontáns Jules Margottin minden sajátosságait megtartotta, csupán növése vált kúszóvá. Ily átalakulásoknak lehet a többi „Climbing“ vagyis kúszó melléknévvel ellátott régibb fajok alakjait is tekinteni, míg másoknál, mint pl. a Safrano rouge, vagy a Souvenir de la Malmaison rouge, a virág színének elváltozása mellett az eredeti faj sajátosságai minden izükben fönmaradtak az új alaknál is.

Kerti rózsáink közt bár igen csekély, de mindenesetre elég fontos azon alakok száma, melyek állandó jelleget öltve tekintélyes kerti fajokat képeznek s éppen úgy továbbnemesíthetők, miként a magoncz-válfajok. Máskor a dimorph-fajok tovább nemesítve vagy lassacskán, a lánczolatos nemesítés későbbi ivadékainál, vagy pedig mindjárt az első szemzés után egyszerre elveszítik új sajátosságukat s a rózsásznak legnagyobb bossúságára minden átmenet nélkül esnek vissza az eredeti fajra. Ezen valóban meglepő természetjátékot méltán lehet rózsászati „volt-nincs“-nek nevezni. Az ily mulékony alakok kertészeti értékkel természetesen akkor sem bírnának, ha róluk ezeket tudnánk is szaporítani, míg a botanikusnak igen fontos megfigyelési- és tanulmányozási anyagul szolgálnak.

Ha a rózsza kétalakuságának okait kutatjuk, akkor egy semmit sem mondó nagy kérdőjel előtt állunk meg, még pedig egy olyan előtt, melyre

a világ összes kis- és nagyfejű botanikusai nem képesek még csak megközelítőleg, de még gyaníthatólag sem felelni, mert azt minden rózsász igen hamar beláthatja, hogy ha mi rózsafajainkat kényünk kedvünk szerint dimorphálhatnánk, akkor a rózsatenyésztők csillaga azonnal a pocsolyába hullanék, mivel még a legutolsó szerény rózsász is képes lenne akár ibolyaszínű vagy kék Maréchal Niel-t, zöld Merveille de Lyon-t, sárga Marie Baumann-t, vagy narancs-színű Baronne de Rothschild-et termelni.

Drögemüller neuhausi rózsász rovarokra iparkodik a dimorphismus okát visszavinni; (Rosenjahrbuch I, 1883, 183-ik lap). Szerinte a r ó z s a g u b a n c s (*Cynips rosae*) álczája lenne a kétalakuság okozója, adatai azonban oly homályosak és tökéletlenek, hogy azokból biztos következtetéseket vonni lehetetlen, bár meg kell adnunk, miszerint ama nézete, hogy a moharózsák a centifolia-fajnak dimorph-alakjai lennének, mindenesetre megfontolandó tételt képez s mély szakismeretre mutat.

Egyelőre tehát be kell érniünk a dimorphismus tényének megállapításával s feladatunkká kell tenni az okok kipuhatólását *szigoru megfigyelések által*; a kinek kertjében pedig dimorphismus mutatkoznék, ne mulassza el e kincset szakértő kezekre bízni, az észleleteket pedig pontosan feljegyezve közzé tenni, mert gondoljuk meg, hogy a rózsászat a kétalakuság okainak kipuhatólásával egy egészen új világnak nézne eléje, egy olyannak, mely a földi tökéletességnek e téren a netovábbja lenne.

Német-Kazanlik.

Németország hessen-darmstadt nagyhercegségében, az északi szélesség 50 fok 25 percz-én, a nyugoti hosszúságban pedig a mainai Frakfurttal egy vonalban fekszik egy inkább dombos mint hegyes területen, a szénsavdús égvénysós ásványvizéről világszerte ismeretes fürdőhely: N a u h e i m. Ezen fürdőhely közelében van egy jelentéktelen kis község: S t e i n f u r t h, melynek termékeny határában az európai hirnévre vergődött „Gebrüder Schultheis“-czég óriási rózsatelepei foglalnak helyet. Nem célunk ezen sorokkal az amúgy is jól ismert rózsatenyésztő testvérek érdemeit kiemelni, mivel ez azok előtt, kik a telepet ismerik, csak az ismétlés gyarló színezetével birna, hanem hazánk rózsászatának vélünk szolgálatot tenni akkor, ha nevezett testvérek nagyszerű kertészeti, de különösen rózsászati üzletét ismertetjük; vajha akadnának nálunk is alkalmas földbirtokosaink közül többen, kik a kertészet nagyobb és értelmesebb fejlesztésével a föld termőképességét oly czélszerűen tudnák kihasználni, miként a nevezett czég tulajdonosai.

Schultheis-testvérek békés egyetértésben 650 Morgen*) területet neveznek birtokuknak, melyet a következő arányokban művelnek :

Rózsatenyésztésre	81 Morgen
Gyümölcs- és diszfák tenyésztésére	80 „
Összesen kertészetre	161 „

A többi területen mezőgazdaság üzetik. — Hogy a rózsaművelésre szánt területen mily óriási mennyiségben termeltetik a rózsa, csak azon egy adatból is kitűnik, hogy a múlt évi kiiskolázott nemes csemeték száma túlhaladja a 350.000 példányt, nem számítva ezekhez az edényekben tenyésztett hajtató fajokat. Ezen rengeteg számu nemesítvények közt az új fajok, minő pl. a W. F. Bennett, Her Majesty, Lady Mary Fitzwilliam stb., tekintélyes számmal vannak képviselve, míg a régiebb jó fajok, szintén nagymennyiségben termeltetnek, mint pl. a La France, melyből 25.000 példány várja szétküldetését a szélrózsa minden irányába. De a termelés nagyságának nem kevésbé felel meg a kivitel nagysága sem, mert általános hiedelem szerint e rózsaczég jelenleg a legnagyobb forgalomnak örvend Európában ; ezt pedig első sorban a tulajdonosok talpraesettségének s azon tapintatosságának köszöni, mellyel az árak meghatározásánál eljárak. Ily nagyszabásu művelés mellett lehetséges volt e jeles czégnek a rózsák árait a lehető legkedvezőbbre leszállítani, miről e czég árjegyzékéből mindenki meggyőződhetik, pedig onnét gyenge, vagy beteges tők soha nem szállíttanak.

Magával a rózsa művelésével a czég idősebb tagja, Schultheis Henrik ur foglalkozik, míg öccse, Schultheis Konrád ur a rózsaolaj gyártását üzi.

Ezen utóbbi üzlet-ág az főleg, mely lapunkban helyet nyitott nevezett külföldi czég üzlettelepeinek ismertetésére, Hazánk hivatott birtokosait hasonló, jól jövedelmező telepek létesítésére ösztönözendő.

A mesés drágaságu rózsaoaj**) Steinfurtban az ugynevezett „k a z a n l i k - r ó z s á b ó l“ s a közönséges centifoliából desztilláltak. A kasanlik-rózsa egy damascena-faj ; rózsaszinű, kissé lapos alkotásu, illata a centifoliáét tetemesen fölülmulja s illóolajtartalma is nagyobb. Ezen faj, mely Schultheis urak által Bulgáriából telepítettett át birtokukra, Steinfurthban kitűnően diszlik, 100 kilogramm virágszirma átlag 13 gramm tiszta rózsaoajat szolgáltat, mely olaj már 20" R.-nél jegecesül s szakértők véleménye szerint a bulgáriai árút jóságára nézve jóval felülmulja.

Steinfurtban a rózsaoaj Schultheis Konrád ur művezetése mellett, korszerű eszközökkel desztilláltak, mi által előállítása természetesen sok-

*) „Morgen“ német gazdasági területegység ; 2,3 Morgen = egy kat. holddal.

**) 1 kilogramm rózsaoaj mai átlagos ára 600 frt o. é.

kal kisebb fáradsággal és kevesebb költséggel járván, nagyon valószínűnek látszik, hogy általa a drágább és rozsbabb bulgárországi gyártmányok a nyugoteurópai piacokról rövid idő múlva le fognak szoríttatni.

Ha egy ily czélszerűen berendezett, avatott kezek által vezetett s így természetesen dúsan jövedelmező külföldi kertészeti telepet egy igaz magyar polgár megismer, nem hihető, hogy szívét bánat ne fogná el abbeli tudatában, hogy ilyesmire első sorban tulajdonképpen a saját hazája lett volna hivatva ; mert, ha Steinfurthban a kasanlik-rózsa ily nagyszerű gazdasági jelentőséggé vált, mivé válhatnék az Hazánk enyhébb és alkalmasabb égalja alatt, ha termelése kellőképpen felkarolhatnák !

Hogy buzdításunknak még nagyobb nyomatékot s maradandó emléket adjunk, mellékeljük e két jeles német rózsász arczképét, egyuttal itt is köszönetet mondván az adatok szives átengedéseért, egyben pedig nem mulasztjuk el magyar utazó rózsászainkat arra is figyelmeztetni, hogy Schultheis urak minden látogatót a legnagyobb szivélyességgel fogadva, üzlettelepeiket a legkisebb izig bárkinek örömmel mutatják be. A czég üzleti czime: „Rosenfirma Gebrüder Schultheis in Steinfurth bei Bad-Nauheim i. H.“

A Boursault-rózsák rendszertani helyzete.

A földön előforduló növénytani rózsafajokat, különösen a kertileg művelt válfajok és korszok tekintetbe vételével, századunkban először az angol Lindley, (Rosarum monographia, 1820.) azután K. Koch (Dendrologie, 1872.) német botanikus rendszeresítette, minden esetre a svéd Linné nyomdokait kísérve.

Az európai rózsászok által egy jobb hiányában, általánosan a Koch-féle rendszer van elfogadva, melyben a földön ismeretes rózsafajok 8 főcsoportra osztvák.*) E 8 főcsoport másodika: „Cinnamomeae“, kilencz alcsoportot foglal magában mint következők :

1. *Rosa cinnamomea* Linné.
2. „ *laxa* Lindley.
3. „ *macrophylla* Lindl.
4. „ *rugosa* Thunb.
5. „ *alpina* Linn.
6. „ *virginiana* Mill.
7. „ *carolina* Linn.
8. „ *lucida* Ehrh.
9. „ *rubrifolia* Vill. (nem rubifolia.)

*) Alkalmilag ezen osztályozást ismertetni fogjuk.

Ezen alcsoportok ötödikének, a R. alpiná-nak különféle korcsaiból vált ki a Boursault-rózsa, műszaki nevén *Rosa reclinata* Red.

Nietner potsdami császári főkertész, ki nagy hirre vergődött jeles művében „Die Rose“ ezen osztályozást tüzetesen ismerteti, csupán a kétely hangján ad helyet a Boursault-rózsának mint botanikai alaknak a másodrendű alcsoport élén s a szabadkozás kifejezésével, mint: „csak némi tekintetben“ — „tulajdonképpen nem alfaj“ stb., egyedül arra támaszkodik, hogy ezen állandónak mutatkozó korcsalakról, különösen az angolok által jó kerti fajok tenyésztettek, melyek bár kúszó növéssel bírnak, nem tartoznak a tulajdonképpeni kúszórózsák csoportjába, ezt már hideg iránti érzékenységük által is elárulván.

Bár e csoport alakjai csaknem kizárólag angolok által lettek tenyésztve, elnevezésüket egy, a rózsászatot szenvedélylyel űző francia költőtől: Boursault-tól nyerték, ki későbbben mint ilyen feledésbe menvén, életét mint adóhivatalnok fejezte be.

Nézetünk szerint azon körülmény, hogy egy korcsfaj magára oly jelleget öltvén, miszerint társai közül kiválva egy újabb kertészeti csoport jellegfajává válik, nem elegendő mozzanat arra, hogy neki a növényteni rendszerben helyet biztosítson, mert pl. a Gloire de Dijon-nak, vagy a Général Jacqueminot-nak, mint szintén korcsalakoknak, sokkal több származéka ismeretes, mint a Boursault-rózsának s még sem fog egy botanikusnak vagy rózsásznak sem eszébe jutni, azoknak a növényteni rendszerben helyet keresni.

Ezen egyszerű és kézzel fogható érv a Boursault-rózsát egyetlen vonással letörli növényteni polezáról s visszahelyezi a többi, bár egy új kertészeti csoportot képviselő korcsalakok közé, hol mint csoportvezér minden esetre méltó helyet foglal el.

Canina-alanyok tenyésztése magról.

Az erdőből hozott rózsá-vadonczok közt csak kivételesen akad egy példány, mely tulajdonságaiban a rózsász követelményeinek teljesen megfelelne; — rendszeren a gyökérzet az, mely gyarlóságánál fogva annyi panaszra ad okot. S ez nem is lehet másképpen, ha meggondoljuk, hogy az ily vadonczok rendszeren futóhajtások vagy pedig gyökérsarjak s avatatlan kezek által darab szerinti eladásra ásatnak ki. Némely vidéken, de különösen Baranyában, az ily rózsáások minden kitelhető fufangot kieszelnek a vevők félrevezetésére; nevezetesen a gyökereket forró vízbe mártják, hogy így csak csekély részük indulván meg, üzletüket a jövő évre biztosítsák. Máskor szép, de gyökértelen vesszők alsó végén oldalt lukat fűrnak

s abba egy máshonnét vett, meghegyezett gyökeret dugnak, hogy így a vessző gyökeresnek látszassék stb. Nagyon természetes, hogy az ily rózsá-alanyokkal kísérlett tenyésztés a kívánt eredményre nem vezet s így a rózsászok közt már régebben beállt az alanyok magrólí tenyésztésének szüksége, mi számos helyen immár nagy előnnyel üzetik is.

E célból ősszel, a mint a piros csipkebogyók puhává, éretté váltak, szorgalmasan összeszedetnek. A szedésnél különösen meg kell választanunk a bokrot, mert a *R. caniná*-nak nálunk több, különösen magas alanyok tenyésztésére alkalmatlan válfajai vannak. Legjobb tehát oly z ö l d h é j u bokorról magot venni, mely hatalmas hosszú hajtások mellett nagy, kifejlett gyümölcsöket hordoz. Az érett puha gyümölcsök most egy nagy, tágas tálba tétetnek, mire felgyürközve neki esünk a puha gyümölcsök erőteljes ö s s z e g y ú r á s á n a k, miközben a támadt ragacos péphez annyi langyos vizet öntünk, míg a tömeg paradicsom-mártás ritkaságúvá nem válik. Egy másik tálra most egy ritkább szitát teszünk, a pépes folyadékot pedig minde-
nestül a szitába töltjük s sűrű, folyékony részét azon áthajtjuk. Az áthajtott gyümölcspép czukorral befőzve kitünő csipkebefőttet ad, míg a szitában maradt magvak s gyümöleshéjak ismét az első tálba jönnek, hol langyos vizet bőségesen ráöntve, újabb összemorzsolásnak lesznek alávetve, mely alatt a magvak a két marokba fogva jól összedörzsölendők, hogy ez által a még burkoló gyümölcspéptől teljesen megszabaduljanak. A kimosott magvaknak életképes része most már a fenekére ülepedik, míg a vízben uszkáló könnyebb héjrészletek s a fennúszó üres magvak nagy részben le-
önthetők. A morzsolást még vagy 3—4-szer új langyos víz felöntése által ismételni kell, mire a már csak kevés gyümölcsrészeket, főképpen fekete csúcskorongocskákat tartalmazó magvakat, valamely deszkára vagy nagyobb szitára terítjük s a mint annyira megszáradtak, hogy többé össze nem tapadnak, egészen tisztára válogatjuk.

Az így kiválogatott magvak még teljes beszáradásuk előtt, haladéktalanul elvetendők, az e célra már jó előre elkészített vetemény-
ágyba; ha pedig az ily közvetlen elvetést időjárás vagy egyéb körülmény akadályozná, akkor a magvak kétannyi nedves homok közé keverve, valamely virágedényben a pinczébe helyeztessenek. Hogy ezen utóbbi műveletet mellőzhessük, nem szükséges az érett bogyókat előbb feldolgozni, míg a vetést megkezdeni nem akarjuk, mivel a kimosás a szükségelt szárítással együtt alig vesz 2—3 órát igénybe, a bogyók pedig a pinczében hetekig is megtartják nedves állapotukat, a megpenészedés pedig a mag csiraképes-
ségét nem befolyásolja.

A magnyeréssel immár elkészülvén, lássunk azonnal az elvetéshez, mi ha lehetséges, minél korábban, még októberben eszközöltessék. A vete-
ményágynak a termelendő mennyiség szerint nem kell nagyobbnak lenni

1—4 négyszögméternél, mely utóbbi nagyság 2—3 ezer darab plántát is szolgáltat. Nem tanácsos az ily veteményágyakat igen szélesre hagyni; egy méter szélesség maximum-nak tekinthető, míg a hosszúság bármily méretű lehet; feltétlenül szükséges azonban az ágyak széleit, élükkel a földre süllyesztett 8—10 cm. széles deszkákkal berámázni, mert ezáltal a szélek legázoltatása kikerültetik, másrészt pedig sebes esőzésznel a föld nem mosathatik le a fölületről.

Maga a föld, melybe a magvakat vetjük, igen porhanyó, kissé homokos, kövér s átrostált legyen, vastagsága azonban csak 8—10 cm. rétegben egyenletesen osztassék el s azután lapitódeszkával nyomkodtassék le. Különös súly fektetendő az ily veteményágy fölületére, mert ha az nem teljesen vizirányos, úgy nagyobb esőzések a magasabban fekvő helyekről a földet a mélyebb helyekre mosván, a magvak nem lesznek egyenlő vastag földréteggel fedve s így kikelésük természetesen hiányos leend.

Az elegyengetett s lenyomkodott ágyon most 1 cm. mély, 2—3 cm. széles, hurántul fekvő barázdákat kotrunk, melyekbe a magot nem túlsűrűn vetjük s a lekotort földdel befödjük, mire a fölületet ismét lenyomkodjuk. De nem is szükséges az ily sorvetéshez folyamodnunk, elegendő és jó eredménnyel jár az is, ha a magvakat az elegyengetett ágy fölületére egyenletesen rászórjuk s most ezekre 1 cm. vastag, hasonló minőségű földet egyenletesen hintünk, mire azt jól lenyomkodjuk.

Az elvetés pillanatától a kikelés befejeztéig különös ápolást igényel az ily rózsavetés, különben a tömeges kikelésre az első tavaszon nem igen számíthatunk. Földolog az ily vetéseknek egyenletes de nem túlságos nedvessége. Mindjárt az elvetés után a vetés megöntözendő s ezen túl az erősebb fagyok beálltáig szemmel tartandó, hogy ki ne száradjon. Czélszerű e célból a vetés tetejét gyalogfenyő, vagy más tülevelű galyakkal lazán befödni úgy, hogy az minden részén takarva legyen, de csak igen vékonyan, mintegy beárnyékolva. Az öntözést ezen tülevelű galyak igen jól áttersztik s a levegőnek is szabad befolyást biztosítanak, míg a szél és nap-sugár szárító behatásának határt szabnak. Fenyőgalyak hiányában legjobb az ily vetésre egy ócska, ritka szövésű ponyvadarabot teríteni, az öntözés ezen is sikeresen áthatol, míg végre az alomszalma is megteszi a kívánt beárnyékolást.

Az öntözéseket apró likakkal bíró öntözőrózsával inkább gyengébben, de gyakrabban kell alkalmazni, míg esős, vagy nedves-ködös időjárás mellett a vetés magára hagyható.

Az erősebb fagyok beálltával ezen könnyű takarót eltávolítjuk s 3—4 ujnyi vastag, egyenletesen elosztott szálas, szalmás trágyával helyettesítjük, mire a vetés magára hagyható s csak túlságosan sokáig tartó száraz fagyok

mellett öntözendő meg a kútból meritett vízzel ugy dél tájban, tán 3—4 napban egyszer.

Nagyobb havazásoknál arra kell ügyelnünk, hogy nagyobb fuvatag-dombok ne rakódjanak a vetésre, mivel ezek az olvadáskor roppant súlyuknál fogva ugy összenyomják a földet, hogy a magvak nem kellenek ki, mig 3—4 ujjnyi hórétég rendkívül jó hatással szokott lenni.

(Folyt. következik.)

BIRÁLATOK.

19. Paquerette. — *Pol.* (Guillot fils, 1875.)

Tisztafehér, igen kicsiny, lapos, de nem rosz alkotású, kinyilva alig nagyobb egy négykrajczárosnál; bimbói csaknem gömbalakuak, könnyen és jól felnyilnak; növése alacsony, erősen szétágazó, lombozata szép fényes-zöld, az igen gyakran és szabadon megújuló fürtös-csokros virágzat illatos s a lombozat zöld mezejéről pompásan emelkedik ki. Jó tulajdonságaiban ezen polyantha-fajt még egyetlen utóda sem érte utól, bár a tenyésztők éppen e csoport gyérszámú válfajainak szaporításán vas szorgalommal fáradoznak. Különösen alkalmas ezen törpe rózsza mint dugványtő az edénytenyésztésre, vagy pedig a szabadban csoportozatok befoglalására; hideg iránt meglehetősen érzékeny lévén, jó vastag, de száraz letakarást igényel. Miután a tö növése amúgy sem erős, nyesése csak a tisztogatásra szoritkozzék. Ezen jellemző miniatúr-rózsának egyetlen rózsász gyűjteményében sem volna szabad hiányoznia, mivel diszes és jellemző sajátságainál fogva a polyantha- vagyis sokvirágú csoportnak vezéralakját képezi. Kereskedelmi czélokra szakadatlan virágzása folytán rendkívül jól használható fel.

20. Adam. — *Thea.* (Adam, 1833.)

Président. (A. Paul, 1860.) Rózsaszínű, fehéres kivilágosodással; nagy, telt, gömbalaku, jó alkotású, illatos. Bokra középérső növése, élénk, fénylő-zöld lombozattal; virágzata dús, szorgalmasan megújuló. Különösen kedveltetik e faj a műkertészek által, mivel edényben jól tenyészik s a korai hajtásra igen alkalmas. Szabadban művelve mint magas-, félmagas- vagy bokortő, egyaránt alkalmazható; a hideg iránt sem valami nagyon érzékeny s így könnyebb takaróval is beéri, a nyesést azonban nem igen tűri, minélfogva legjobb a feltakarás után bevárni mig hajtani nem kezd s csak az elhalt galyakat kell eltávolítani, mig a korona ritkítása és idomitása a fölösleges ágaknak teljes kimetszése által eszközöltessék. Eredetére nézve mit sem tudunk közelebről, azonban nagyon valószínű, hogy mint igen régi faj, nem müleges keresztezésből nyeretett, hanem csak esetleges válfaj.

21. Homére. — *Thea.* (Robert & Moreau, 1858.)

Fehér, a szirmok széle és csúcsa hol nagyobb, hol kisebb terjedelemben szép karminpiros, néha a központban sárgás. Középnagy, jól telt, tökéletes alkotású, rendkívül dúsan és háladatosan nyílik. Növése erős, szép fényes-zöld lombozattal; a hideg iránt nem nagyon érzékeny, edénytenyésztésre és hajtásra kiválóan alkalmas, illata azonban igen csekély. A felsorolt jeles tulajdonságok e fajt az elsőrendű rózsák közé helyezik. Magasan és félmagasan előnyösen nemesíthető, míg alacsony nemesítvényei, valamint dugványai az edénytenyésztésre előnyösen használhatók. Miután a nyesést meglehetősen tűri, a koronaalakot e fajnál, — bár erre önmagától nem igen hajlandó, — könnyen megadhatjuk; nedvesség ellen sem lévén érzékeny, takarására földet is vehetünk.

22. Kaiserin Augusta. — *Thea.* (Soupert & Notting, 1878.)

Világossárga, befelé sötétebben árnyalva; nagy, telt, lapos, néha centifolia-alakú, de jól felnyíló, minden esetre jobb kerti faj mint szülője a *Gloire de Dijon*, bár ettől csak rövidebb növése és tökéletesebb virága által különbözik. A hideg iránt nem igen érzékeny, 3–4 éves erős tői 10–12° R. hideget is kiállnak betakarás nélkül. Erősebb növése miatt alacsonyan vagy félmagasan nemesíttessék; könnyen lévén dugványozható, edénytenyésztésre és hajtásra igen alkalmas, a nyesést azonban nem jól tűri. Ezen faj a *Gloire de Dijon*-nak egyik sikerültebb származéka s különösen szép és dúsan őszi virágzata miatt bárkinek melegen ajánlható.

23. Reine Olga de Württemberg. — *Thea-hybr.* (Nabonnand, 1881.)

Fénylőpiros, igen nagy, félig telt, illat nélküli; növése erősen kúszó, a lecsüngésre hajlandó, melynél fogva leginkább a terülő művelésre alkalmas. Bár e fajt igen sok német rózsász leszólta, a művelést minden tekintetben megérdemli; dúsan és gyakran virit, virágai bár csak félig teltek, jól és szabatosan felnyílnak még kedvezőtlen időjárás mellett is; sokban hasonlítanak a *Reine Marie Henriette* virágaikoz, csakogy tökéletesebbek az alakban és tartósabbak a viritásban; lombzata gyönyörű fényes telt-zöld. Hideg iránt nem lévén érzékeny, még falakra és kerítésekre is húzható, a nyesést azonban nem tűri. Kizárólag gyökérnyakba nemesíttessék, mivel kúszó növése miatt félmagas, vagy magas nemesítvényei semmire sem mennek, míg erős növése miatt szomorú-rózsának nem alkalmas.

24. Comtesse de Seringe. — *Rem.* (Lacharme, 1874.)

Comtesse Vally de Seringe. (Fontaine, 1875.) Igen sok rózsakertész árjegyzékében a „*Seringe*“ francia (hihetőleg olaszból vett) név: *Serinye*-, *Serenye*-, majd *Serenyi*-nek iratik, miből sok magyar rózsász a magyar *Serenyi* grófi nevet véli föllelni. Nietner névtárában oly határozottsággal és ismételve fordul elő a „*Seringe*“ kifejezés, hogy attól eltérni mindaddig, míg valaki a név eredetét be nem

bizonyítja, teljesen igazolatlan eljárás volna. — A rózsza nagy, néha igen nagy, gyengéd rózsaszínű, jó alkotású, néha centifolia-alakú, illatos, igen telt, meglehetősen erős növéssű, de nem igen dús virágzatú, valamint remon-
tálásra sem igen hajlandó; lombozata homályos zöld, a telet nálunk letaka-
rás nélkül is jól kiállja, a nyesést is meglehetősen eltűri, virágai azonban
tartós nedves időjárás mellett roszul nyilnak fel. Mint a Jules Margot-
tin ivadéka, edénytenyésztésre is használható, míg hajtásra, bár sokak
által ajánlják, gyér számú virágai miatt nem igen alkalmas.

Különfélék.

Panasz egy jellegrózsza ellen. — Lapunk 2-ik számában, a „bírálatok“
rovatában első helyen, 6-ik szám alatt a G é n é r a l J a c q u e m i n o t remon-
táns rózsafaj iratják le s többek közt
felemlítetik, hogy: „szép nyári s még
szebb őszi virágzattal bír.“ Az óta
több oldalról érkezett be panasz e
fajra, különösen a nyári virágzat ki-
maradása miatt s meg kell vallanunk,
hogy e panaszoknak csakugyan van
alapjuk. Itt Barányában nyári virág-
zást csaknem egyáltalán nem tapasztalunk,
a tavaszi viritás is gyakran
tökéletlen, különösen a szín tekinté-
ben s csak az elmaradott későbbi
egy es virágok kapják meg élénk-
piros színezetüket, főképpen hűvösebb
időjárás mellett. Ezen utóbbi körülmény
az ismertetésben világosan ki
van emelve. — Az említett panaszra
szolgáló ok, két nevezetes mozzanatra
vezethető vissza: 1) nagyon valószínű,
hogy az a l a n y n a k igen nagy befo-
lyása van a virágzatra, mivel csak né-
míleg silány, különösen az erdőből
szerzett canina-alanyban e faj nem
felel meg a várakozásnak: 2) az is le-
hetséges, hogy a panaszosok nem is a
valódi G é n é r a l J a c q u e m i n o t-val,
hanem tán valamelyik tökéletlenebb ala-
kulatával (dimorphismus) álltak szem-
ben, minők a leírásban felemlítve let-
tek. — Ezen két fontos körülmény
mellett még az is szemügyre veendő,
hogy némely rózsafaj, ha alanyának

gyökérzete valamely rovarálcza, vagy
a giliszták által csak csekély mérték-
ben is érintetik, azonnal beszünteti a
további működést, hajtásai elvakul-
nak, lombozata színét veszti, el-
homályosodik s néha a korona ily
állapotában egész nyáron át tengődik,
míg a hidegebb szeptemberi esőzések
alatt, a gyökérzetet megtámadó állat-
sereg eltávolodásával újra működni
kezd. E panaszok minden esetre fon-
tosak s további megfigyelésekre hív-
ják fel a honi rózsászokat. Első rendű
rózsának a G é n é r a l J a c q u e m i n o t nem
tekinthető, míg származékai közt a
X a v i e r O l i b o különös figyelmet
érdemel, főképpen gyakran és szaba-
don megújuló virágzata, sötét színe s
jó illata miatt.

A giliszták irtásához. — Gyakran
jövünk oly helyzetbe, hogy rózsatöink
felkapálása közben gilisztákra bukka-
nunk s egy száraz porral, vagy homok-
kal ellátott edény nem állván rendelkezésünkre, a gilisztát más uton va-
gyunk kénytelenek megölni. A kertés-
szek ilyenkor a gilisztát bal tenyerükre
teszik s a jobb tenyérrel egy taps-ütést
mérnek rá, mely alatt a giliszta össze-
zúzódva elhal. A ki tenyerét az ily
ütéstől meg akarja kimélni, az csapja
a gilisztát jó erővel a kemény földhöz,
legjobban a letaposott uthoz, hol a
nap behatása alatt ez ellenség csak-
hamar összeszárad, mivel az odacsapás
annyira elkábitja, hogy magát tova-

vonszolni többé nem képes. A kapával esetleg elmetszett gilisztadarabokat szintén így kell kivégezni, mert a földben maradvá csakhamar új gilisztává fejlődnek.

Mikor kell alvószemre szemezni? —

Ez a kérdés nagyon viszonylagos feleletet von maga után. Németországban, különösen a zordonabb északi tartományokban, már a juliusi szemzések sem hajtanak ki ugyanazon évben, míg nálunk nem ritkán az augusztusban eszközölt szemzések is megfásuló hajtást adnak. Egy-két év alatt minden rózsász kipuhathatja, hogy lakóhelyén miképpen viselkednek a kései szemzések s ekként magának a nemesítési határidőt megszabhatja. Minden esetre jobb későbbben, mint korábban szemezni, mivel ilyenkor az alany héja is jobban válik le a töről, a szem pedig a csakhamar beálló hidegebb időjárás folytán jobban elaluszik. Itt Baranyában még október végén is jól sikerülnek az alvó szemzések s nem csalódunk ha föltesszük, hogy egy szabadban álló jó alanyba még novemberben is sikeresen szemezhetünk, ha a művelet után 8—10 napig nem esik. Minden esetre érdekes volna az alvó szemzés végső határidejére nézve beható kísérleteket tenni.

Lemetszett rózsák téli forgalma New-Yorkban. — Csaknem hihetetlennek látszanak azon adatok, melyek Amerikából az európai szaklapokba szivárognak, az egyesült államok fővárosának téli rózsaforgalmáról. A new-yorki hölgyek különös előszeretettel ékesítik magukat még tél közepén is a rózsával, de e tekintetben igen vá-

logatóságok, mivel tiszta színt s különösen nemesebb fajokat óhajtanak, hogy a rózsát napi sétájuk alkalmával ruhájukra minden egyéb mellékdíszítés nélkül feltűzhessék. — A kertészeknek tehát ebben az irányban kell a téli rózsatermelést üzni; tiszta szín, nemes fajok s hosszú virágszárak tökéletes elérése képezik a téli hajtás főbb pontjait. Az ily rózsák azután rendesen a második, sőt néha a harmadik kézből, mesés árakon kelnek el. New-York környékén több nagyszerű téli üzlet létezik, melyeknek mindegyike tömérdek rózsát termel. Legnagyobb ezek közt John Henderson telepe Flushingban, (Long Island) mely összesen 35 tenyésztőházból áll; ezek közül a legtöbb 300—400 angol láb hosszú (91—120 met.) és 20—25 láb széles. (6—7 met.) Az itt termelt rózsák ügynökökre bízhatnak, kiknek a városban állandó rózsauzleteik vannak, melyek kirakatai néha paradicsomi ékességben csoportosított rózsáikkal csalogatják a diszes hölgyvilágot. A legtöbb ügynök már a karácsonyt megelőző héten kezdi a lemetszett rózsákat összevásárolni, mire azok az eladás napjáig hűvös, nedves pinczébe vitetnek; — nagy is a panasz, hogy az eladott rózsák igen hamar elhervadnak, azonban még e mellett is mesés árakon kelnek el, mert a múlt év telén pl. a *Perle des Jardins* százának ára 60—80 márka volt, míg a *W. F. Bennett* 100—120, az *American Beauty* pedig 200 márkán kelt el százankint! — Most már azután beszéljen valaki európai fényüzésről!

ÚJ RÓZSAFAJOK 1887-re.

Josephine Burland. (Bernaix.) — *Pol.*

Tisztafehér, későbbben gyengéd rózsás-karmin fuvalattal; középnagy, szirmai hegyezettek, dúsan s gyakran nyílik; egyesen állván, üzletileg igen értékes.

Luciole. (Guillot.) — *Thea.*

Rózsaszínű, rézsárga alapon karmin- és sáfránysárga árnyalattal, szirmainak hátsó lapja bronz-színű; nagy, telt, jól alkotott, szép tartású, illatos, bimbói hosszúkásak. A „*Safrano á fleur rouge*” származéka.

FELELETEK.*)

1. A szemzési művelet megtörténte után a szemzés alatti hajtások letisztogandók, a felső rész ellenben akkor vágandó le, midőn a szemzés már kihajtott s úgy, hogy a vágási lapnak felső széle közvetlen a szem felett legyen.

Ij. Tóth István, Nagy-Récsé.

Főnnebbi válasz teljesen megfelel a gyakorlat követelményeinek; itt Baranyában szintén így bánunk el az alanyyal, nemcsak magas szemzéséknél, hanem a gyökér nyakába eszközölt nemesítéseknél is, csakhogy igen éles késsel dolgozzunk s a metszett lapot jól beviaszoljuk. — Az angolok már a szemzéskor metszik le az alanyt a nemesítés magasságában s most annak felső végén egy megfelelő hosszú párhuzamos metszést csinálnak a fág, a héjat jobbra balra lefejtik s a nemes szemet betolják, bekötik s az alany metszett-lapját jól beviaszolják, Ezen mód mellett a harántmetszés természetesen elmarad s az egész művelet megkönnyítettetik; hogy azonban a siker ki-elégítő-e, csak kísérletek után állapíthatjuk meg. (Szerk.)

2. Jó nemesítő viaszt igen könnyen készíthetünk: veszünk 1 súlyrész tiszta vasgterpetint, (a velencei legjobb) 4 súlyrész fehér vagy sárga viaszt s ugyanannyi faggyút; ezeket enyhe tűznél lassan összeolvasztjuk, jól összekeverjük s azután kihűlni hagyjuk. Ha túlkemény lenne, akkor kevés disznózsírral újra összeolvasztjuk s megkeverjük; ha pedig túllágy, még viaszt olvasztunk hozzá. Ily olvasztások által tetszés szerint módosíthatjuk a viasz keménységét. Tanácsos az összeolvasztás után a tömeghez kevés finom zöld olajfestéket keverni, hogy a viasz színe ezáltal a növény természetes színével birjon. A fekete nemesítő viasz káros befolyással van a rózsátőre

CSEREHIRDETÉSEK.

Galyat óhajtok a W. F. Bennett-ről alvó szemzéshez, melyért cserébe szép fajok galyaival szolgálhatok.

Ij. Tóth István, N. Récsé.

Szives tudomásul.

K. J. urnak, Kis-Sitke. — Mai közleményünk megadja az óhajtott választ.

B. S. M. urhölgynek, Sz. — Éppen napirenden volt s mai számunkba jutott, hol elég kimerítően van tárgyalva. Köszönjük a szives figyelmet.

K. J. urnak, Arad. — Levelezőlap ment. Üdvözlét!

Ij. T. I. urnak, N.-Récsé. — Próbáltuk mi már az Ön által ajánlott meghatározási módot, de teljesen sikertelenül; legjobb lesz névteien fajait éppen most, alvó szemekre, — ismert fajokról — átszemezni; tapasztaltuk, hogy az ily alvó szemek öregebb, begyökeresedett alanyban, már az első nyáron öles hajtást is hoznak s nem is kell azokat télire lehajtogatni, legföllebb thea- vagy más kényesebb szemeknél kevés szalmával bekötni.

*) Minden szám a megfelelő kérdés számára vonatkozik.